

ступеня складності, навіть у невеликих бібліотеках⁹.

Крім виконання суто бібліотечних, інформаційних і документорозповсюджуючих функцій бібліотека інформаційного суспільства проводитиме й наукові дослідження. Вони здійснюватимуться в рамках нової галузі – «Інформаційні науки». Її поява впливає з необхідності розробки комплексу проблем, які не дістали належного висвітлення в рамках існуючих наукових спеціальностей. Серед проблем теоретичного плану найважливішими є: встановлення законів і закономірностей документних комунікацій, вивчення структури та загальних властивостей наукової інформації, створення теорій розвитку інформаційної сфери суспільства, розробка теорій і моделей інформаційних і когнітивних процесів, управління інформаційними ресурсами. З прикладних завдань слід відзначити необхідність розробки наукових засад кумуляції, аналітико-синтетичної переробки, збереження та використання даних і знань для задоволення інформаційних потреб суспільства. Розв'язання комплексу цих проблем дозволить створити інтелектуальні технології продукування нових знань безпосередньо в бібліотеці¹⁰.

Президент ІФЛА Роберт Вейджворт на одній з міжнародних конференцій відзначив, що прогрес у бібліотечній справі залежить від людей, котрі дивляться в майбутнє.

У кожній країні складається своя національна конфігурація інституційних елементів. Роль держави полягає, насамперед, у стимулюванні розвитку фундаментальних знань і комплексу технологій стратегічного характеру, а також створення інфраструктури і сприятливих умов для інноваційної діяльності. Розробка сучасних технологій вимагає інвестування порівняно великих ре-

сурсів у фундаментальні проекти, які не пов'язані з отриманням безпосередньої комерційної вигоди.

Головний фінансовий інструмент науково-технічної політики – це використання коштів державного бюджету. У розвинених країнах держава бере на себе від 1/5 до половини національних витрат на науку. При цьому забезпечується суттєве позитивне зрушення в структурі національних пріоритетів наукових досліджень, а саме – різке зростання масштабів досліджень у галузі охорони здоров'я. Особливо це характерно для США, де на вказані цілі використовується 18% витрат державного бюджету, в інших розвинених країнах – до 10%.

Сучасна криза національної інноваційної системи в Україні виявилась не тільки в недостатньому фінансуванні науки з державного бюджету, але й у погіршенні якісних характеристик наукових кадрів і стану матеріально-технічної бази досліджень. Український потенціал науки й творчості, що формувався не одне сторіччя, справедливо оцінюється як світове та національне надбання. На жаль, завдання збереження наукових кадрів досі не стало державним пріоритетом.

Упровадження нових форм організації наукової діяльності є нагальною необхідністю для ефективного функціонування науки за умов трансформації української економіки у ринкову. За минулі десять років у інноваційній сфері відбулися істотні інституційні перетворення. Поступово формуються нова структура державного управління і законодавча база, що забезпечують функціонування всієї інноваційної сфери в ринкових умовах. Серед найважливіших заходів слід назвати такі: введення елементів конкурсного фінансування наукових і інноваційних проектів завдяки системі різних фондів, включаючи венчурні; реформа у сфері охорони прав інтелектуальної власності. Від вирішення проблеми створення ефективної системи охорони інтелектуальної власності залежить міцність фундаменту для інноваційної моделі розвитку України, її модернізації, підвищення конкурентоспроможності у світовій соціально-економічній системі.

В Україні формування інноваційної системи нового типу тільки починається, але ті позитивні результати, які вже мають місце, дозволяють сподіватися на найкраще.

⁹ Павленко Р. І., Остапенко Т. А., Орлеанська Н. А. Система забезпечення Державною науковою медичною бібліотекою України інформаційно-бібліографічного потенціалу медичної галузі // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества: Матер. 10-ой Междунар. конф. «Крым-2003», Судак, 2003. – М.: ГПНТБ, 2003. – Т. 3. – С. 881–884.

¹⁰ Костенко Л. Й., Сорока М. Б. Бібліотека інформаційного суспільства // Бібл. вісн. – 2002. – № 3. – С. 33–38.

Наукові події в житті бібліотечної співдружності СНД 2004 року

□ 1–15 квітня 2004 р. Російська державна бібліотека (Росія, Москва) проводить цикл наукових заходів: Рум'янцевські читання, присвячені 250-річчю від дня народження М. П. Рум'янцева; міжнародний круглий стіл «Сучасні тенденції та перспективи розвитку бібліотечно-інформаційних наук»; П'яту нараду директорів національних бібліотек країн СНД «Координація наукових робіт – складова вдосконалення взаємодії з розвитку спільного бібліотечно-інформаційного простору»; робоча зустріч з питання «Координація діяльності бібліотек країн СНД у сфері післядипломної та додаткової професійної освіти бібліотечних кадрів»; загальні збори Некомерційного партнерства «Бібліотечна Асамблея Євразії».

□ 20–21 квітня 2004 р. під егідою Російської Академії наук, Російської книжкової палати, Московського державного університету друку відбудеться Дев'ята міжнародна наукова конференція «Бібліотечна справа – 2004: загальна доступність інформації» (Росія, Москва). Передбачається робота таких секцій, як методологія та теорія книгознавства; видавнича справа та редагування; культура книги; книгорозповсюдження; історія книги; бібліотекознавство; бібліографознавство; бібліофіліство; електронна книга та сучасні інформаційні технології.

го читачезнавства та бібліотекознавчої думки, виникненню в Україні самостійної наукової школи соціологічних досліджень.

Активну діяльність з вивчення читача й книги планувала розгорнути Науково-дослідна комісія бібліотекознавства та бібліографії ВБУ у межах секції книгокористування під керівництвом Д. Балики. З метою організації систематичного збору матеріалів про книгокористування він пропонував організувати лабораторну роботу, взявши за приклад організацію діяльності та структуру Кабінету (УНІК). Проводити дослідження вчений пропонував на базі діючих у ВБУ галузевих читальних залів, консультаційного відділу та відділу «Україніка». Одним із перших Д. Балика звернувся до аналізу результатів читання читачів-українців. Разом зі співавтором О. Карпинською було визнано доцільність застосування у наукових бібліотеках анкетного опитування та обліку задоволеного (незадоволеного) попиту [11, с. 42–45]. У ВБУ планувалося виконати значний обсяг теоретичних і практичних завдань, проте здійснити задумане у повному обсязі науковцям не вдалося через відомі обставини, пов'язані зі суспільними процесами у республіці.

Отже, формування теоретичних засад читачезнавства в Україні припадає на 20-ті – початок 30-х років ХХ ст. і характеризується аналізом широкого кола наукових проблем, що було підготовлено всім розвитком українського бібліотекознавства та літературознавства.

Провідна роль у вивченні читачів і читання належала спеціальним науково-дослідним установам, провідне місце серед яких посідає УНІК. Теоретичні, методичні та практичні здобутки співробітників Інституту дають підстави стверджувати існування в Україні у 20-ті роки ХХ ст. наукової школи читачезнавчих досліджень, ознаками якої були:

- ґрунтовно розроблена теоретична й методична основа досліджень читачів та їхніх інформаційних потреб;
- послідовний розвиток об'єктивної наукової думки; методологічних та методичних положень дослідження;
- їх поетапне структурування (підготовчий, експе-

риментальний, обробки інформації, формулювання висновків, впровадження результатів у практику);
► наявність фахових видань.

Протягом досліджуваного періоду у науковий обіг було введено такі терміни і поняття, як «читач», «читання», «читацький інтерес», «читацький запит», «книгокористування» тощо. Методи вивчення користувачів, що були започатковані в 20-ті роки ХХ ст., отримали свій подальший розвиток і активно використовуються в читачезнавстві на сучасному етапі.

Література

1. Архів НБУВ, ф. 47.
2. Балика Д. А. Библиологическая социология: определение, предмет, методы // Сов. библиография. – 1933. – Вып. 1–3. – С. 39–69.
3. Балика Д. А. Библиотечна педагогіка. – К., 1928. – 14 с.
4. Бібліотека і читач на Україні: Тр. УНІК. – Х.; К., 1930. – 241 с.
5. Грушевський М. С. Записка-протест з приводу висновків комісії чистки апарату ВУАН // П. С. Сохань, В. І. Ульяновський, С. М. Кіржаєв, М. С. Грушевський і Academia. – К., 1993. – С. 260–261.
6. Довгань К. [Кабінет вивчення книги і читача] // Бібліолог. вісті. – 1926. – № 3. – С. 83.
7. Іванушкін В. Проблема читачівства та її вивчення [Форми організації та методи роботи Кабінету вивчення книжки та читача при УНДІК]. – К.: УНІК, 1926. – 32 с.
8. Ковальчук Г. Дослідження стану бібліотек України та їх роботи з читачами у 1927–1928 роках // Історія бібл. справи в Україні. – К., 1995. – Вип. 1. – С. 58–61.
9. Ковальчук Г. І. Історія розвитку книгознавства в УРСР в 20-ті роки: Дис. ... канд. іст. наук. – К., 1991. – 225 с. – Машинопис.
10. Ковальчук Г. Український науковий інститут книгознавства: історія та наукова діяльність // Бібліотекозн. і бібліогр. – 1992. – Вип. 31. – С. 102–110.
11. Матусевич В. В. Діяльність Науково-дослідної комісії бібліотекознавства та бібліографії ВБУ в 1925–1933 рр. – К., 1998. – 120 с.
12. Новальська Т. В., Тилошенко І. В. Внесок українських науковців у становлення і розвиток читачезнавства (20-ті – початок 30-х рр. ХХ ст.) // Бібл. вісн. – 2003. – № 4. – С. 18–22.
13. ЦДАВОВУ, ф. 166, оп. 5, спр. 727, арк. 140–144.

Наукові події в житті бібліотечної співдружності СНД 2004 року

□ 22–24 квітня 2004 р. відбудеться Дев'ята міжнародна наукова конференція «Бібліотечна справа-2004: Загальна доступність інформації» (Росія, Москва). Кафедра бібліотекознавства Бібліотечно-інформаційного інституту Московського державного університету культури і мистецтв запрошує взяти участь в обговоренні питань, що пов'язані з програмою ЮНЕСКО «Інформація для всіх». E-mail для довідок: victors@mail333.com

□ 5–13 червня 2004 р. відбудеться одинадцята міжнародна конференція «Крим-2004» «Бібліотеки та інформаційні ресурси в сучасному світі науки, культури, освіти та бізнесу». Тема 2004 року – «Роль бібліотек, видавців і виробників інформаційної продукції в еволюції сучасного суспільства».

Регіональний координатор для України: crimea.ukr@gpntb.ru

□ 25–28 жовтня 2004 р. Бібліотека Російської академії наук (Росія, Санкт-Петербург) проводить VI Міжнародну наукову конференцію «Книга в Росії». Програмою передбачено роботу шести секцій: «Рукописна та стародрукована книга», «Книговидання та книгорозповсюдження», «Приватні книжкові зібрання та бібліотеки громадського користування», «Книга і суспільство», «Книги в контексті міжнародних зв'язків», «Проблеми збереження рукописної та друкованої книги».

Оргкомітет запрошує фахівців взяти участь у роботі конференції. E-mail: confer@rasl.nw.ru